

**ÖĞRENCİ DEĞİŞİM PROGRAMLARININ DİL ÖĞRENEREN
ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ KÜLTÜREL VE DİLSEL
HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: Erasmus ve Rus Dili
ve Edebiyatı Bölümü Örneği**

**Students Cultural and The Linguistic Services of Language Learner
Students' Exchange Programme: The Example of Erasmus and the
Department of Russian Language and Literature**

Hasan KARACAN¹

Öz

Bu çalışmada Erasmus öğrenci değişim programlarından yararlanan Rus dili ve edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin yurtdışında dilsel, kültürel ve sosyal farklılıklar ve etkilerinin etraflıca değerlendirmeleri ele alınmıştır. Bu bağlamda Erasmus değişim programına katılan öğrenciler üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Erasmus öğrencileri beş farklı ülkede eğitim görmüşlerdir. Araştırmada programdan yararlanan 17 öğrenci ile görüşülmüştür. Bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda Kafkas, Ankara, Gazi ve İstanbul Üniversiteleri'nden Erasmus programı aracılığı ile öğrenim görmek üzere yurt dışına giden öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelerin sundukları eğitim, dil ve kültürel hizmetleriyle ilgili olarak öğrencilerin dil ve kültür hizmetlerinin sunum kalitesinden memnun kaldıkları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: erasmus, rus dili ve edebiyatı, dil, yurtdışı, dil öğrenimi, kültürel hizmetler

Abstract

In this study, students benefit from Erasmus exchange program in the Russian language and literature department of the students studying abroad, linguistic, cultural and social differences and services are discussed thoroughly. In this context,

¹ Yrd. Doç. Dr.; Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi, Diyarbakır, hasan.karacan@dicle.edu.tr

the survey was conducted on the students participating in the Erasmus exchange program. Erasmus students were trained in five different countries. Data were collected by interview from 17 Ankara, Gazi, İstanbul and Kafkas Universities students. This study was carried out by using the method of qualitative research. According to research results, Universities of Ankara, Gazi, İstanbul and Kafkas students who studied abroad through the Erasmus program satisfied education, language and cultural services offered by the host universities.

Key Words: *erasmus, russian language and literature, language, abroad, language learning, cultural services*

Giriş

Avrupa Birliği ülkeleri eğitim politikalarının yaygınlaşması için birçok birimler kurmuşlardır. Bunlar; Sokrates, Comenius, Leonardo, Gruntdivig, Lingua, Youth, *Erasmus*, Minerva vb. Yüksek Öğretimi ilgilendiren birim Erasmus olmuştur. Adını Hollandalı felsefeci olan *Desiderius Erasmus*'tan alan programın amacı, Avrupa'daki eğitim kurumları arasındaki eğitim işbirliğinin geliştirilmesi yoluyla, üniversiteden mezun veya okumakta olan öğrencilerin işgücü piyasasında istihdam edilebilmelerini sağlayarak iş dünyası ile yüksek öğretim kurumları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine odaklanma anlayışını egemen kılmaktır (Ağaoğlu, 2008). Günümüzde Erasmus'un en başat çalışmaları öğrenci ve öğretim elemanlarının değişimidir. Yüksek öğretim kurumları karşılıklı protokoller imzalayarak çift taraflı değişimler esas alınarak belirli bir kontenjan dâhilinde bu fırsatlardan yararlanmaktadırlar. Ayrıca bu program çeşitli disiplinlere de açıktır.(Serbest, 2005:108) Her ne kadar ülkelerin eğitim sistemleri arasında çeşitlilik arz etse de disiplinler arası intibaklar da sorunlar minimize edilmektedir. Bu nedenle üniversiteler öğretimde kaliteyi

iyileştirmeye, hareketlilik etkinliğinde bulunan öğrenci sayısını artırmaya ve kurumlarını uluslararası alanda görünür kılmaya çalışmaktadırlar (Maiworm, 2001:459-472). Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği alanında yapılan farklı araştırmalarda da programın yabancı dil öğrenme, yurt dışında eğitim görme, önyargılarla mücadele etme ve farklı kültürlerle saygı gösterme gibi konularda bireylere fırsatlar sunduğu belirlenmiştir (Avrupa Komisyonu, 2009). Ayrıca Erasmus programının farklı amaçları arasında Avrupa’da yükseköğretimin kalitesini artırma ve üniversitelerdeki eğitim ve öğretim ortamında yer alan iyi ve kaliteli örneklerin Avrupa’nın tamamına yayılması da bulunmaktadır (Ulusal Ajans: 2005; Duman: 2001:74-80; Gençer: 2009).

Yükseköğretim kurumları, yurt dışındaki yükseköğretim kurumları ile anlaşmalar yapmak suretiyle öğrencilerinin kendi ülkeleri dışında öğrenim görmelerini, dolayısıyla farklı kültürlerde akademik ve sosyal deneyim edinmelerini sağlamakta, benzer şekilde yurt dışından da öğrenci kabul etmektedirler. Bütün bunların yanında öğretim elemanlarının da bu değişimlerden yararlandığı, ziyaret ettiği ülkede hem ders alma hem de ders verme programlarından yararlanarak katkıda bulunmaktadır. Böylece sosyal sistemler olarak yükseköğretim kurumları, bir şeyi daha iyi yapmanın yolunu bulmak, kurumun içindeki ve dışındaki beklentileri karşılamak amacıyla farklı ve yeni uygulamaları yürürlüğe koymaya çalışmaktadırlar (Özdemir, 1998: 25-29).

Yukarıda bahsedilen amaçlar doğrultusunda yükseköğretim kurumları misyon ve vizyonunu “uluslararasılaşma” hedefine oturtmuştur. Kerklaan’ın belirttiği gibi küreselleşmenin doğurduğu

değişim ve yenileşme süreci, yükseköğretimdeki eğitim sistemlerini de etkilemektedir. Yükseköğretim kurumları alabildiğine süratli değişen dünyaya farklı yaklaşımlarla ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Günümüzde yükseköğretim kurumlarının rekabetçi yükseköğretim alanında küresel bir tanınmışlığa sahip olabilmelerini sağlayan “uluslararası olma” özelliği giderek önem kazanmaktadır. Bu nedenle yükseköğretim kurumları, kendi ülkesi ve kültürüne aşina olma yanında farklı coğrafyalar ve kültürleri de tanıyan öğrenciler yetiştirmek yönündeki uygulamalara kapılarını açmaktadırlar (Kerklaan, 2008:241-255). Bu *uluslararasılaşma* çabalarının etkisiyle eğitim kurumları ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda süregelen değişimler çerçevesinde, eğitim sistemlerinde yenilik arayışlarına girmektedirler. Farklı kültürlerden kişilerin çeşitli ortamlarda bir araya gelerek etkileşimde bulunmalarına olanak sağlayan küreselleşme, eğitimi de giderek sınırsızlaştırmaktadır (Balay, 2004:64-82).

Genel olarak uluslararası olma, yükseköğretim kurumlarının görünürlüğünü artırmakta, aynı platformda yer alan farklı kurumlar arasındaki işbirliği olanaklarını geliştirmekte ve uyumlu yükseköğretim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Uluslararası olmanın bir aracı olarak görülen *Erasmus Programı*, sadece kurumlar arası işbirliği veya hareketlilik faaliyetine katılanların gelişimi için değil, hareketlilik gerçekleştirilmemiş olanlar için de fırsatlar sunmaktadır (Maiworm, 2001:459-472).

Kültür ve Dil

Avrupa Birliği'nin ele aldığı birçok konular vardır. Kısaca bunlar; ekonomik, askeri, siyasi, eğitim, dil, kültür vb konulardır. Eğitim politikaları incelendiğinde Avrupa Birliği'nin hayatiyetini

ilgilendiren ve özellikle değer atfedilen konulardan biri dil ve kültür politikalarıdır. Temel eğitim hedefini çok dilli ve çok kültürlü toplumlar yaratma felsefesine dayandıran bu birlik, üye ülkelerle ortak çalışmalar yapmıştır (Sarıtaş, 2011: 15). *Maastrich Antlaşması* ile ortak karara varılan çok dilliliği teşvik etme ve dil öğrenme bireysel bir fayda olmasının yanında *Lizbon Stratejisi*'nin ekonomik gelişme ve sosyal uyum hedeflerinin gerçekleştirilmesi için başat bir gereklilik olmuştur (CEC, 2007). Bu amaçla Avrupa Konseyi bünyesinde öncelikle *Yaşayan Diller* birimi kurulmuşsa da daha sonra *Dil Politikası* birimine dönüştürülmüştür(Demirel, 2005).

Bugün bu konular üzerinde araştırma alanı en geniş alanlardan biri kültürdür. Kültürün kavram ve içeriği çok zengin olmakla birlikte bu çalışmada daha çok insanların yaşayış biçimi, iletişim ve dil olarak sınırlanmaktadır. Kültür kelime olarak çok zengin tanımlar ihtiva etmektedir. Kroeber ve Kluckhohn'un belirttiği gibi 200'e yakın kültürün tanımı vardır. Kısaca bazı tanımlara değindiğimizde, kültürün insanoğlunun yaşadığı her şey olup, nesilden nesile aktarılmasıdır(Erol M. Akt Yıldız ve Bitirim, 2008:168). Esasında kültür miras kalan bir olgu değil, sonradan öğrenilen bir olgudur. Çünkü daha çok bireyin sosyal çevresinden gelir (Hofstede, 1997:4).

Birçok yazar ve bilim adamı kültür üzerine eserler yazmışlardır. Bu kavram kompleks ve karmaşık olmasının yanında bir çok alanla ilgisi bulunmaktadır. Bu alanlar kısaca şunlardır: dil, din, edebiyat, medeniyet, bilim, iletişim, vb. Konumuz gereği kültür ve dil konularının yanında bu iki kavramın ilişkileri üzerinde kısaca durulacaktır.

Kültürlerin nesilden nesile aktarılması, yaşanması, maddi ve manevi değerlerin ifade edilmesinde kuşkusuz dil başat bir rol üstlenmektedir. Yani kültürel değerlerin yaşaması ve yaşatılmasının yanında sürekliliği ve gelişmesi dil sayesinde gerçekleşir. Kültürle beraber dilin kurumsal olarak gelişimi görülmektedir(Whitney W.D., akt Oksaar, 2008:11).

Kültür ve dil konularına Güvenç şöyle değinmiştir: “Kültürde ne varsa dilde de o vardır. Dildeki her şey kültürden gelir. Kültür dilde yaşar, birikir ve gelişir. Dil kültürün hazinesi, bilinci ve ruhudur. Dil, kültürün geçmişi, yaşayan bugünü, geleceğin güvencesi ve tasarımıdır” (Güvenç, 1995:45). Yazarların çoğu zaman ifade ettikleri gibi kültürsüz dil veya dilsiz kültürün olamayacağıdır. İkisi her zaman beraber ve iç içe olması nedeniyle bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Amaçlar

Araştırmanın genel amacı; öğrenci değişim programlarından yararlanan Türkiye’deki Rus Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrencilerin yurt dışında buldukları süre içerisinde eğitimsel (dil öğrenme) ve sosyo-kültürel hizmetleri bağlamında değerlendirmektir.

Önem

Araştırmayı önemli kılan husus genelde Rus dilinin zor olmasının yanında öğretilmesinde yaşanan güçlükler, Rus dilinin Türkiye’de oldukça önem kazanması, özelde ise öğrencilerin yurtiçinde yaşanan öğrenme güçlüklerini yurtdışında ne derece telafi ettiklerini ve sosyo-kültürel farklılıklarını tespit etmek ve değerlendirmektir. Bunun yanı sıra özelde bu çalışma Rusça öğrencileri ile Erasmus değişim programı bağlamında yapılan ilk araştırma özelliği taşımaktadır. Zira

sonuç kısmında da belirtildiği gibi genel olarak Erasmus yararlanıcıları üzerinde birçok benzer tezler, makaleler ve çalışmalar yapılmıştır.

Varsayımlar

Araştırmada;

- *İzlenen literatür taraması ve anket uygulaması yönteminin konuya ilişkin verilere yeterli düzeyde ulaşılmasını sağlayacak nitelikte olduğu,*
- *Araştırma anketinde yer alan öğrencilerin görüşlerini içtenlikle yansıttıkları varsayılmıştır.*

Sınırlılıklar

Araştırma;

- *Kafkas, İstanbul, Ankara ve Gazi üniversitelerindeki öğrenciler itibariyle örnekleme girenlerle;*
- *2009-2010, 2012-2013 ile 2013-2014 Eğitim-öğretim yılıyla;*
- *Anket'te sunulan ifadeler ile sınırlıdır.*

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, farklı dil öğrenen öğrencilerin dillerini geliştirmeye ve sosyo- kültürel farklılık ve etkilerinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, verilen durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Ayrıca Betimsel analiz bir araştırmanın kavramsal ve kuramsal temelini belirgin olduğu durumlarda uygulanabilen bir çözümleme yaklaşımıdır Betimsel analiz dört aşamadan oluşur: (1) betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, (2) tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, (3) bulguların tanımlanması ve (4) bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara, Kafkas, İstanbul ve Gazi üniversitelerinin Rus dili ve edebiyatı bölümlerinde okuyan lisans ve yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise bu üniversitelerin Rus Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan ve Erasmus programına katılmış olan lisans ve yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem belirlenirken; temel kural olan yansızlık ilkesine uyularak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme girecek öğrencilerin belirlenmesinde Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarındaki Rus dili ve edebiyatı bölümlerinde okuyor olma ve Erasmus programına katılmış olma şartları aranmıştır. Bu kriterlere uyan öğrenciler, ilgili bölümlerle irtibata geçilerek belirlenmiş ve örnekleme dâhil edilmiştir. Bu kritere uyan 17 öğrenciye ulaşılmış ve bu kişilerin tamamı araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler Letonya, Litvanya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya'daki üniversitelerde Erasmus programına katılmışlardır.

Örnekleme yer alan öğrencilerin demografik özellikleri ve gittikleri ülkelere göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo. 1. Öğrencilerin kişisel değişkenlere göre dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Erkek	10	58,8
	Kız	7	41,2
	Toplam	17	100,0

Veri Toplama Aracı

Araştırma için gerekli olan veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve Likert tipi beşli dereceleme ölçeği ile toplanmıştır. Veri toplama aracında toplam on beş madde yer almaktadır. Veri toplama aracında yer alan maddeler için “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” seçenekleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler görüşlerini bu seçeneklerden uygun olanı tercih ederek belirtmişlerdir. Araştırmanın anketi araştırmacı tarafından öğrencilerle görüşerek uygulanmıştır. Araştırmaya toplam 17 öğrenciden 17’i katılmıştır. Rus dili ve edebiyatı bölümlerinin Erasmus programlarına katılımı çok yeni olmasının yanında giden öğrenci sayısı da oldukça azdır. Bunun en büyük nedenlerinden biri yurt dışındaki üniversitelerle yapılan ortaklıkların yeni yapılıyor olmasıdır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu

Verilerin analizinde SPSS 19.0 paket istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, frekans, standart sapma ve yüzde dağılımları kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken 1.00–1.79 arasındaki ortalama değerlerin “Kesinlikle katılmıyorum”; 1.80–2.59 arasındaki ortalama değerlerin “Katılmıyorum”; 2.60–3.39 arasındaki ortalama değerlerin “Kısmen

Katılıyorum”; 3.40–4.19 arasındaki ortalama değerlerin “*Katılıyorum*”; ve 4.20–5.00 arasındaki ortalama değerlerin “*Kesinlikle Katılıyorum*” derecelerinde yer aldığı kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

<u>Verilen Ağırlık</u>	<u>Seçenek</u>	<u>Sınırı</u>
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20–5.00
4	Katılıyorum	3.40–4.19
3	Kısmen Katılıyorum	2.60–3.39
2	Katılmıyorum	1.80–2.59
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00–1.79

BULGULAR

Bu araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın soruları doğrultusunda Erasmus öğrencilerinin a- “Rus Dili öğrenimi ile ilgili görüşler”, b- “Sosyo-Kültürel Boyutla ilgili görüşler”, ” olmak üzere iki ana temada toplanmıştır. Bunlarla ilgili tablolar ve analizler aşağıda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Bu çalışmaya benzer sonuçlardan biri Fatih Göksu’nun Yüksek lisans tezinde belirtildiği gibi Türk öğrencilerinin Erasmus programına motive eden unsurların yurt dışına çıkmak ve farklı kültürleri tanımanın yanında yurt dışında okumanın kültürel zenginliğe, kişisel gelişime ve farklı dil öğrenmeye sağladığı katkılar olarak tespit edilmesidir (Göksu, 2011:103). Göksu’nun yaptığı çalışma ile bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar paralellik göstermektedir. Erasmus programı alanında araştırmaları bulunan Ulrich Teichler bir çalışmasında programa katılan

öğrencilerin çoğunluğu Erasmus programının kültürel, kişisel ve akademik gelişime katkıda bulunduğunu ve bu programın tatminkâr düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir (Teichler, 2001: 211; Göksu, 2011:104). Diğer bir çalışma ise Güven Özdem'in Erasmus öğrencileriyle yaptığı bire bir görüşme tekniği ile elde ettiği sonuçlardır. Bu çalışmada da öğrenciler (Özdem, 2013:61-98) eğitim ve kültüre ilişkin görüşlerinde çok olumlu sonuçlar aldıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamlı çalışma örnek bir çalışmadır.

a) Rus dili öğrenimi ile ilgili görüşler

Rus dili öğrenimi ile ilgili on bir maddeden oluşan bu kategori tablo ve analizleri aşağıda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 2: Rus Dili Öğrenimi ile İlgili Görüşler

Madde no	Madde	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	Yurt dışındaki dersleri takip ederken dil açısından zorluk çektim.	2	11,8	1	5,9	5	29,4	5	29,4	4	23,5	17	100
2	Programa katıldıktan sonra Rus dili konuşma becerisinde çok değişme oldu.	2	11,8	1	5,9	5	29,4	3	17,6	6	35,3	17	100
3	Programa katıldıktan sonra Rus dilinde dinlediğini anlama becerisinde çok değişme oldu.			2	11,8	3	17,6	6	35,3	6	35,3	17	100

4	Programa katıldıktan sonra Rus dilinde yazma becerisinde çok değişme oldu.	1	5,9	1	5,9	7	41,2	3	17,6	5	29,4	17	100
5	Programa katıldıktan sonra Rus dilinde okuma anlama becerisinde çok değişme oldu.	1	5,9	1	5,9	2	11,8	7	41,2	6	35,3	17	100
6	Programa katıldıktan sonra bende özgüven artışı oldu.					1	5,9	4	23,5	12	70,6	17	100
7	Programa katılmanın mezuniyet sonrası iş imkânlarınızı kolaylaştıracağına / kolaylaştırdığına inanıyorum.			1	5,9	2	11,8	4	23,5	10	58,8	17	100
8	Erasmus Programının ülkeler ve üniversiteler arası bilgi paylaşımını sağladığını düşünüyorum.					3	17,6	2	11,8	12	70,6	17	100
9	Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği(değişim) programını diğer öğrencilere öneririm.							2	11,8	15	88,2	17	100
10	Yurt dışında öğrenim gördüğüm sınıftaki					1	5,9	3	17,6	13	76,5	17	100

öğrenci sayısı eğitim-öğretim için uygun idi.								
Yurt dışında edindiğim kazanımlar								
1 kendi üniversiteme göre daha fazladır.	2	11,8	4	23,5	11	64,7	17	100

Öğrencilerin yurt dışına gittiklerinde yaşadıkları en büyük sorunlardan biri olan iletişim yani dil zorluğu bu ankette de kendini yansıtmıştır. Farklı bir ülkede ve farklı bir dille yapılan eğitimde dil sorununu aşmak zaman istemektedir. Nitekim dil bölümünde okudukları halde yurtdışında öğrendikleri dilden sorunlar yaşamaları manidardır. “Yurt dışındaki dersleri takip ederken dil açısından zorluk çektim.” maddesinde öğrencilerin %29,4’ü “katılıyorum”, %23,5’i “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin %29,4’ü “kısmen katılıyorum” seçeneğini işaretlemesi de gösteriyor ki dil problemi büyük bir sorun olarak devam etmektedir.

Farklı bir dil öğrenmede dört dil becerisi (okuma-yazma-dinleme-konuşma) önemli bir yer tutar. Bu becerilerden en problemlilerden biri kuşkusuz konuşma becerisidir. Öğrencilerin “Programa katıldıktan sonra Rus dili konuşma becerisinde çok değişme oldu.” maddesine verdikleri cevaplarda öğrencilerin %17,6’sı “katılıyorum”, %35,3’ü “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin %29,4’ü “kısmen katılıyorum” seçeneğini işaretlemesi de pozitif olan cevaplara destek mahiyetinde düşünülebilir. Farklı bir dilin konuşma becerisi en iyi olarak o dilin konuşulduğu ülkede pekiştirilir düşüncesi de bu sonuçla kanıtlanmış olmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin %35,3'ü “*katılıyorum*”, %35,3'ü “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %17,6'sı “*kısmen katılıyorum*”, seçeneğini işaret etmişlerdir. Bu sonuçlar gösteriyor ki dinlediğini anlama kabiliyeti yurtdışında bilhassa o ülkenin anadili çok daha iyi gelişmektedir. Dil uzmanlarının önemle üzerinde durdukları konulardan biri olan duyduğu dili anlama yeteneği özel yer tutmaktadır. Bunu aşmanın en önemli yollarından biri yurtdışında belirli bir süre yaşamak ve dil eğitimini almaktır.

“*Programa katıldıktan sonra Rus dilinde yazma becerisinde çok değişme oldu.*” maddesinin sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin %29,4'ü “*kesinlikle katılıyorum*”, %17,6'sı “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Toplamda %47 oranında yazma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Temel dil becerilerinden olan yazma teorik olarak önem arz etmektedir. Öğrencilerin %41,2'si “*kısmen katılıyorum*” seçeneğini işaretlemişlerdir. Olumsuz görüş belirten öğrenciler sadece %11,8 olarak yer almışlardır. Bu durumda yurtdışında yazma becerisinin daha da arttığını söyleyebiliriz.

Farklı dil öğrenme becerilerinden olan okuma ve anlama becerisi ile ilgili yöneltilen “*Programa katıldıktan sonra Rus dilinde okuma anlama becerisinde çok değişme oldu.*” maddesine öğrencilerin %35,3'ü “*kesinlikle katılıyorum*”, %41,2'si “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Çok yüksek oranda pozitif olan bu madde okuma anlamının yurtdışında çok yararlı olduğunu göstermiştir.

“*Programa katıldıktan sonra bende özgüven artışı oldu.*” maddesine öğrencilerin %70,6'sı “*kesinlikle katılıyorum*”, %23,5'i

“katılıyorum” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Öğrencilerin tamamına yakınında özgüven artışı meydana gelmişlerdir. Kendi alanlarında daha rahat ve motivasyonlu duruma gelen öğrenciler sosyal ve iş hayatlarında daha başarılı olacakları aşikârdır. Erasmus programı ile ilgili yapılan anketlerde ortak madde olan özgüven problemi sonuç olarak aynı çıkmaktadır.

İstihdam alanlarında çalışacak adaylardan istenen niteliklerden biri de yurtdışı deneyimidir. Bu programa katılan öğrenciler bu sorunu veya talebi de bu şekilde yerine getirmektedirler. Nitekim “*Programa katılmanın mezuniyet sonrası iş imkânlarınızı kolaylaştıracağına / kolaylaştırdığına inanıyorum.*” maddesine öğrenciler de olumlu yaklaşmışlardır. Bu bağlamda öğrencilerin %58,8’i “*kesinlikle katılıyorum*”, %23,5’i “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Gelecek planlaması yapan öğrenciler hem kendi alanlarında bilgi sahibi olmayı hem de istihdam olma hedefini göz ardı ederek Erasmus programını tercih etmektedirler. Anket sonuçları da bu verileri teyit etmektedirler.

Öğrenciler gittikleri ülkelerde kendi alanlarındaki farklılıkları ve benzerlikleri birinci elden görme şansını yakalamaktadırlar. İki ülke arasındaki bilgi paylaşımına katkıda bulunmaktadırlar. Bu bilgi paylaşımı öğrenciler tarafından kendi okuduğu üniversiteye, okul arkadaşlarına, ailesine ve sosyal hayatın her alanında bilgi akışına neden olmaktadır. “*Erasmus Programının ülkeler ve üniversiteler arası bilgi paylaşımını sağladığını düşünüyorum.*” öğrencilerin %70,6’sı “*kesinlikle katılıyorum*”, %11,8’i “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Kalan %17,6’sı ise “*kısmen katılıyorum*” seçeneğini

işaretlemişlerdir. Bu konuda olumsuz görüşlerin olmaması dikkat çekmektedir.

Güncel hayatta genel olarak insanlara önerilen şeylerin beğenildiği, sevildiği, yararlı olduğu ve önemli olduğu bilinmektedir. Erasmus programının da öğrenciler tarafından %100 önerildiği yukarıdaki tablodan anlaşılmaktadır. Bu sonuç gösteriyor ki Erasmus programında bazı maddelerde yüzde yüz tatminkâr oranı olmazsa da - genelde maddelerde çoğunlukla tatminkâr düzeyi yüksek olmaktadır- herkese kesinlikle önerildiği çok faydalı bir programdır. Bu program da bu vesile ile amacına ve önemine uygun faydalı bir şekilde yürümektedir.

Dil öğrenmede gözden kaçan çok önemli hatalardan biri de dersliklerde öğrencilerin kalabalık olmasıdır. Bu durum farklı bir dil öğrenme de olumsuz olarak görülmektedir. Yurt dışındaki üniversitelerde dil sınıfları genelde 10-15 öğrenciden oluşur. Türkiye’de üniversitelerde genelde 30-70 arasında öğrenci kontenjanları mevcuttur. Yurtdışına giden öğrencilerimizin en çok dikkatini çeken durumlardan biri de sınıftaki öğrencilerin mevcudunun bize göre az, onlara göre normal olandır. “*Yurt dışında öğrenim gördüğüm sınıftaki öğrenci sayısı eğitim-öğretim için uygun idi.*” maddesine öğrencilerin neredeyse hepsi olumlu görüş belirtmesi üzerinde durulması gereken bir konudur.

“*Yurt dışında edindiğim kazanımlar kendi üniversiteme göre daha fazladır.*” Maddesinde öğrenciler kendi okudukları üniversitedeki kazanımlar ile yurtdışında edindiği kazanımların karşılaştırmalı fikrine büyük oranda yurtdışı kazanımlarının kendi üniversitesine göre daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %64,7’si “*kesinlikle katılıyorum*”, %23,5’i “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir.

Kalan %11,8'i ise "kısmen katılıyorum" demişlerdir. Bu durum bilhassa farklı dil öğretilen bölümlerde söz konusudur. Diğer branşlarda da bu tarz farklılıklar olabilir. Bu sonuca göre öğrencilerin farklı dil öğrenme süreçlerine Erasmus programını dâhil olması Türkiye'de ki dil bölümlerinin yükünü hafifletmekte ve kolaylaştırmaktadır.

b) Sosyo-Kültürel Boyutu ile İlgili Görüşler

Sosyo-Kültürel Boyutu ile ilgili dört maddeden oluşan bu kategori tablo ve analizleri aşağıda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 3: Sosyo-Kültürel Boyutu ile İlgili Görüşler

Madde	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
<i>Gittiğim ülkenin kültürünü yansıtan basılı yayınlar (kitap, dergi, gazete vb.) üzerimde çok olumlu düzeyde etki yaptı.</i>			2	11,8	4	23,5	3	17,6	8	47,1	17	100
<i>Gittiğim ülkenin kültürünü yansıtan medya programları (radyo, televizyon vb.) üzerimde çok olumlu düzeyde etki yaptı.</i>	1	5,9	1	5,9	4	23,5	4	23,5	7	41,2	17	100
<i>Gittiğim ülkede yaşayan vatandaşlar ile arkadaşlık kurmakta zorluk çektim.</i>	7	41,2	4	23,5	2	11,8	2	11,8	2	11,8	17	100

Okulda gerçekleştirilen ülkeye özgü sosyal etkinliklere çok iyi düzeyde katıldım	3	17,6	5	29,4	9	52,9	17	100
--	---	------	---	------	---	------	----	-----

Türkiye’den yurt dışına giden öğrencilerimiz çoğunlukla sadece eğitimle değil aynı zamanda gittikleri ülkelerin sosyal ve kültürel hayatın içeriği ile ilgilenmelerinin yanında bilfiil bunları yaşamaktadırlar. Erasmus programından yararlanan öğrencilerimiz “*Gittiğim ülkenin kültürünü yansıtan basılı yayınlar (kitap, dergi, gazete vb.) üzerimde çok olumlu düzeyde etki yaptı.*” maddesine öğrencilerin %47,1’i “*kesinlikle katılıyorum*”, %17,6’sı “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Ayrıca %23,5’i ise “*kısmen katılıyorum*” demişlerdir. Olumsuz görüş belirtenler yalnızca %11,8 oranında olmuştur. Basılı yayınlar dil öğrenmeye katkıda bulunduğu gibi kültürel bilgilere de yol açmıştır.

Basılı yayınların yanı sıra görsel yayınların da önem arz ettiğini belirtmekte yarar vardır. Programa katılan öğrenciler de medya ve görsel yayınlardan olumlu yönden destek aldıklarını yukarıdaki tablodan anlaşıldığı üzere belirtmişlerdir. “*Gittiğim ülkenin kültürünü yansıtan medya programları (radyo, televizyon vb.) üzerimde çok olumlu düzeyde etki yaptı.*” maddesine öğrencilerin %41,2’si “*kesinlikle katılıyorum*”, %23,5’i “*katılıyorum*” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Ayrıca %23,5’i ise “*kısmen katılıyorum*” demişlerdir. Olumsuz görüş belirtenler yalnızca %11,8 oranında olmuştur.

Yurt dışına çıkan öğrencilerin yaşadığı en büyük sorunlardan biri insanlarla iletişimidir. Arkadaşlık kurma zaman almaktadır. Ancak gittikleri ülkelerin dilini öğrenen öğrenciler için bu durum geçerliğini

yitirmektedir. Nitekim “Gittiğim ülkede yaşayan vatandaşlar ile arkadaşlık kurmakta zorluk çektim.” maddesine öğrencilerin %41,2’si “kesinlikle katılmıyorum”, %23,5’i “katılmıyorum” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Ayrıca %11,8’i ise “kısmen katılıyorum” demişlerdir. Olumsuz görüş belirtenler yalnızca %23,6 oranında olmuştur. Rusça bölümünde okuyan öğrenciler gittikleri ülkelerin vatandaşlarıyla arkadaşlık kurmada problem çoğunlukla yaşamamaktadırlar.

“Okulda gerçekleştirilen ülkeye özgü sosyal etkinliklere çok iyi düzeyde katıldım.” maddesine öğrencilerin %52,9’u “kesinlikle katılıyorum”, %29,4’ü “katılıyorum” seçeneklerini işaret etmişlerdir. Ayrıca %17,6’sı ise “kısmen katılıyorum” demişlerdir. Olumsuz görüş belirten öğrenciler olmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Ankara, Gazi, İstanbul ve Kafkas üniversitelerinin Rus Dili ve Edebiyatı’ndan Erasmus programı ile yurtdışına giden öğrencilerin programa ilişkin görüşlerini ve bu öğrencilerin dil öğrenimi, eğitim durumu ve kültürel boyutlarına yönelik önerilerin ortaya çıkması amaçlanmıştır. Farklı dil alanında yurtdışında Erasmus programı ile yararlanan öğrencilerin memnuniyet düzeyi, dil sorunlarını çözmesi veya dillerini geliştirmeleri ve yurtdışındaki hizmetlerle ilgili önerilerin ortaya çıkması çok önemli olmasının yanında bu programa katılmamış öğrencilere ışık olması ayrıca değer kazanmaktadır. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin çoğu dil konusunda zorluk yaşamadıkları, dört temel dil becerileri olan konuşma, dinlediğini anlama, yazma ve okuma alanlarında gelişme kaydettikleri anlaşılmıştır. Program sonucunda bütün öğrencilerde müthiş bir özgüven artışı meydana gelmiştir. Bu programın istihdamda işlerini çok

kolaylaştıracağına olan inançları artmıştır. Öğrencilerin hepsi yurtdışında edindikleri dil kazanımlarının kendi üniversitelerinden daha fazla olduğunu; sınıftaki öğrenci sayısının çok uygun olduğunu; ülkeler ve üniversiteler arası bilgi paylaşımını sağladığını ve Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği(değişim) programını diğer öğrencilere şiddetle tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir.

Kültürel boyuta ilişkin olarak öğrenciler Okulda gerçekleştirilen ülkeye özgü sosyal etkinliklere çok iyi düzeyde katıldıklarını; medya programları (radyo, televizyon vb.) öğrenciler üzerinde çok olumlu düzeyde etki yaptığını; gidilen ülkelerde yaşayan vatandaşlar ile arkadaşlık kurmakta zorluk çekmediklerini ve gidilen ülkelerin kültürlerini yansıtan basılı yayınlar (kitap, dergi, gazete vb.) öğrenciler üzerinde çok olumlu düzeyde etki yaptığını belirtmişlerdir. Bu minvalde yapılan birçok tez ve makalelerde dil, eğitim ve kültürel konularda aynı sonuçlara ulaşılmıştır.

Ayrıca bu çalışma sonucunda Külahoğlu'nun da kendi çalışmasında referans olarak verdiği Rehberlik hizmetleri çok önemlidir:

...Öğrenci değişim programları, Avrupa ülkeleri arasında önemli ölçüde öğrenci hareketliliğine neden olmaktadır. Ülkelerarası öğrenci değişimi gittikçe artmaktadır. Öğrenci niteliğindeki bu değişim ve sayısal artış, üniversitelerde yapısal değişikliklere de yol açmıştır. Örneğin Rehberlik ve Danışma Hizmetlerinin gelişimine verilen önem son yıllarda giderek artmıştır. Avrupa eğitim sisteminde, öğrenciye rehberlik edecek bir proje edinmesi konusunda yardım, rehberlik çalışmalarının çerçevesini oluşturmaktadır. Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin, öğrencinin bireysel yeterlik ve bağımsızlığını geliştirme,

böylelikle fırsat eşitliğine yardımcı rolü önemlidir. Öğrencinin eğitsel, mesleki ve yaşam alanlarında projelerini geliştirme gücüne sahip olduğu inancıyla, uygun ortamın yaratılması ve gerekli tekniklerin sunumu yoluyla öğrencinin gelecekte yapacağı geçiş durumunun bilincinde olarak, bu konuda bilgi ve yeterliğini geliştirmesine çalışılır... Külahoğlu (2002:182-182)

Bu çalışmayı destekler nitelikte benzer diğer araştırmalardan bazıları şunlardır: Fatih Göksu, Bir Kültürlerarası İletişim İncelemesi: Erasmus Programı ile Avusturya'ya Giden Türk Öğrencilerin Yaşantı ve Beklentileri Üzerine Yapılan Odak Grup Çalışması, Ezgi Sarıtaş, Avrupa Birliği Erasmus programına katılan Türk ve yabancı öğrencilerin programla ilgili görüşlerinin karşılaştırılması, Sami Kalaycı, Türkiye'nin Avrupa Birliği eğitim programlarına katılımı, amaçları, gelişimi ve uygulanması (Selçuk Üniversitesi kapsamındaki Erasmus öğrencileri üzerine bir inceleme), Özdem, Güven, “Yükseköğretim Kurumlarında ERASMUS Programının Değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi Örneği) vb. birçok benzer tezler vardır.

Gidilen ülkelerin kültürünü yansıtan basılı yayınlar (kitap, dergi, gazete vb.); gidilen ülkelerin kültürünü yansıtan medya programları (radyo, televizyon vb.); Özdem, Serbest, Sarıtaş, Göksu, Gençler'in çalışmalarında da olumlu sonuçlar çıktığını belirtmişlerdir. Okulda gerçekleştirilen ülkelere özgü sosyal etkinliklere katılım konusunda Özdem, Serbest, Sarıtaş, Göksu, Gençler'in çalışmalarında da olumlu sonuçlar çıktığını belirtmişlerdir. Özdem, Serbest, Sarıtaş, Göksu, Gençler'in çalışmalarında gidilen ülkelerde yaşayan vatandaşlar ile arkadaşlık kurmakta zorluklar yaşandığını belirtmişlerdir. Ancak bu

çalışmada öğrencilerimiz Rusça bildiklerinden aynı sorunu yaşamamışlardır.

Sonuç olarak Erasmus değişim programlarının yerinde kullanılması, filoloji bölümlerinde okuyan öğrencilerin kesinlikle bu programdan yararlanması, aynı çalışmanın daha da genişletilerek ve farklı boyutlar (beslenme, barınma, ücret dengesi, kültürel ve sosyal konular) eklenerek farklı veya benzer araştırmalar yapılabilir. Branş bazında spesifik olarak hem öğrenciler hem de öğretim elemanları üzerinde araştırmalar yapılmalıdır. Eksiklerin teşhis edilmesi ve düzeltilmesi, iyi sonuçların mükemmelleştirilmesi hedeflenmelidir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak:

1. Öğrenciler Erasmus programı hakkında daha iyi bilgilendirilmesi, oryantasyon programı almaları, programa katılmaları teşvik edilmeli,
2. Erasmus programı doğrultusunda öğrenci hareketliliğini sağlamak ve bütün öğrencilerin bu programdan yararlanmasını desteklemek amacıyla birçok üniversite ile anlaşma sağlanmalı,
3. Öğrenci kontenjanların artması için çalışmalar yapılmalı,
4. Öğretim elemanlarının da mutlaka bu programdan yararlanması gerekmekte ve kendi uygulamakta oldukları eğitim sistemini gözden geçirmeli ve farkındalık oluşmasını sağlamalı,
5. Bu araştırma Erasmus programından yararlanan Ankara, Gazi, İstanbul ve Kafkas üniversitesi öğrencileriyle sınırlıdır. Bu sebeple Rus dili ve edebiyatı bölümleri olan diğer

üniversitelerde de bu tür çalışmalar yapılmalı, eksiklikler giderilmeli ayrıca karşılaştırmalı araştırmalar desenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Avrupa Komisyonu, “Students and Higher Education Reform, Special Target Survey”, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_260_en.pdf, 10.06.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Ağaoğlu, E., (2008). *Yaşam Boyu Öğrenme*, Uşak Üniversitesi Yayınları, www.eupecit.org/not2.pps,
- Balay, R., (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 37, No 2
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara
- CEC, (2007). “Final Report on High Level Group on Multilingualism, Commission of the European Communities”, Belgium: European Communities, <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/multireporten.pdf>, 20.04.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Demirel, Ö., (2005). Avrupa Konseyi Dil Projesi ve Türkiye Uygulaması, *Milli Eğitim Dergisi*, 167,
- Duman, T., (2001). Avrupa Birliği Eğitim Programları: Socrates Programı, *Milli Eğitim Dergisi*, 149.
- Hofstede, G., (1997). *Cultural Organization: Software of the Mind*, McGraw-Hill, NewYork
- Gençer, G., (2009). “Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları; Erasmus Programı ve Türkiye Yüksek Öğretiminde Programın Uygulanması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul
- Göksu, F., (2011). “Bir Kültürlerarası İletişim İncelemesi: Erasmus Programı ile Avusturya’ya Giden Türk Öğrencilerin Yaşantı ve Beklentileri Üzerine Yapılan Odak Grup Çalışması”, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Güvenç, B., (1995). *Kültür ve Demokrasi*, Gündoğan Yayınları, Ankara
- Kerklaan, V. et al., (2008). The Role of Language in the Internationalisation of Higher Education: an example from Portugal, *European Journal of Education*, Cilt 43, No 2
- Külahoğlu, Ş., (2002). Avrupa Üniversitelerinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri, *Uludağ Üniversitesi Eğitim*

- Fakültesi Dergisi*, 15(1), <http://asosindex.com/journal-article-fulltext?id=3380&part=1> (erişim tarihi: 24.04.2014)
- Maiworm, F. M., (2001). Erasmus: Continuity and Change in the 1990s, *European Journal of Education*, Cilt 36, No 4
- Oksaar E., (2008). *Kültür Kuramı*, Çev. Ayhan Selçuk, Konya, Çizgi Kitapevi
- Özdemir, S., (1998). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*, PEGEM Yayınevi, Ankara
- Özdem, G., (2013). *Yükseköğretim Kurumlarında ERASMUS Programının Değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi Örneği)*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt 19, Sayı 1, ss: 61-98
- Sarıtaş, E., (2011). “Avrupa Birliği Erasmus Programına Katılan Türk ve Yabancı Öğrencilerin Programla İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bil. Enst., Bursa
- Serbest, F., (2005). Avrupa Birliği Yükseköğretim Programı Erasmus ve Türkiye'nin Katılımı, *Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 4 (2), Ankara
- Teichler, U., (2001). Changes of Erasmus Under the Umbrella of Socrates, *Journal of Studies in International Education*, Sage Publication, Sayı:5
- Yıldırım A. ve Şimşek H., (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 8. Baskı, Ankara
- Yıldız, E. ve Bitirim, S., (2008). Kültürlerarası İletişim Açısından Üniversite (Dünya Üniversite Oyunları) 2005 İzmir, *İstanbul Üniv. İletişim Fakültesi Dergisi*, s. 32, İstanbul
- Ulusal Ajans, (2005). Bologna Süreci Temel Belgeleri, Ankara: Punto